

De portemonnee van Xynix Opera

Van gymzaaltje naar theater... en weer terug?

Om (klassieke) muziek aantrekkelijker voor kinderen te brengen, besloot dirigent Niek Idelenburg samen met regisseur Joke Hoolboom en componist Fons Merkies in 1994 om theatrale concerten te gaan geven.

Het theatrale concert werd opera voor kinderen, en Xynix Opera was geboren.

We merkten dat bij de schoolconcerten de leerkrachten de spil, maar tegelijkertijd vaak het probleem, vormden voor een goede muzikale voorbereiding, en besloten een verregaand lespakket voor kinderen samen te stellen. De leerkracht kan dan aan de zijlijn blijven staan en hoeft niet iets (want eng) voor te zingen of te spelen.

Bij de start van Xynix Opera, tien jaar geleden, studeerde Niek Idelenburg (en ook de medespe- lers) nog aan het conservatorium. De eerste muziekrepetities vonden plaats in de huiskamer, en tegen onkostenvergoedingen werd er gerepe- teerd en gespeeld. Er werden ad-hocsubsidies aangevraagd, maar deze dekten bij lange na de kosten niet. De uitkoopsommen waren zo laag dat er, ondanks de meer dan honderd voorstellingen in één jaar van **Prinses Pom** (de eerste productie van Xynix Opera), slechts tweehonderd gulden overbleef.

De dames van Pom reden om de beurt de bus. Prinses Pom zelf (1,55 lang) bestuurde de bus met blokjes op de pedalen. Iedere ochtend werd het decor om zeven uur 's ochtends ingeladen en om zeven uur 's avonds weer uitgeladen, want een theaterbus hadden we niet. Er werd gespeeld in gymzalen, in buurthuizen en kleine theaters. De zangeressen deden zelf de techniek en er werden benefietvoorstellingen georganiseerd in asielzoe- kerscentra. Wanneer er ruzie was binnen de groep, werden er lange sessies belegd in een

gymzaal.

Dit klinkt romantisch, maar het zorgde voor grote spanningen.

Vaak was er geen tijd om in te zingen of in te spelen en moest, nadat het licht gesteld en gepro- grammeerd was, direct de voorstelling worden gespeeld. Het was in gymzalen in de winter vaak slechts twaalf graden, en stopcontacten waren nauwelijks aanwezig. De slechte akoestiek en het feit dat kinderen de voorstelling, bij gebrek aan tribune, vaak slecht konden zien, deden ons in 2000 besluiten om niet meer in gymzalen te spelen. We vinden het belangrijk dat kinderen het ook als een 'uitje' ervaren om naar het theater te gaan. Jong geleerd blijft oud gedaan.

Van klein naar groot Toen Xynix Opera vier jaar geleden werd opgenomen in het Kunstenplan, sprongen we aanvankelijk een gat in de lucht, maar met de toegekende 154.000 euro maak je bepaald geen operavoorstelling.

We bleven dus in hoge mate afhankelijk van ad- hocfondsen en ad-hocsubsidies. De afgelopen vier jaar zijn we dan ook constant bezig geweest met fondsenwerving. Het aanvragen van fondsen, het onderhouden van contacten en de verslaglegging waren een dagtaak. Zonder deze fondsen was het onmogelijk geweest om de afgelopen vier jaar voorstellingen te maken! Gelukkig bleven ze ons steunen, waardoor we een grote ontwikkeling konden doormaken, zowel artistiek als zakelijk. Van een 'meertalenexperiment' als **Summer Okee** naar een actueel drama als **Romeo & Farida**. Van de (kleine) vlakke vloer naar de grote zaal van de stadsschouwburg.

Voor het nieuwe Kunstenplan diende Xynix Opera een aantal plannen in, onder ander **De**

Boevenkoning van Ad de Bont gecomponeerd door Fons Merkies, **Het boek van alle dingen** van Guus Kuijer gecomponeerd door Jeff Hamburg, **Styx** van Imme Dros gecomponeerd door vier jonge componisten in samenwerking met orkest de Volharding, en **De Kus van de Bullebak** in samenwerking met het Willem Breuker Kollektief. Bij deze nieuwe plannen voegden we een reële begroting, waarbij we de ad-hocfondsen buiten beschouwing lieten: die hadden namelijk laten weten niet nog eens vier jaar voor ons te kunnen zorgen.

Voor het komende Kunstenplan vroegen we een verhoging van de subsidie van ruim vier ton. De Raad voor Cultuur onderschreef het belang van Xynix Opera en het potentieel van de plannen, maar vond het geen reden om de subsidie te verhogen. Sterker nog: we moesten mee met de algemene bezuinigingen binnen de sector muziek.

Kleine projecten Met de handen in het haar besloten we om nog één jaar met man en macht alle fondsen te benaderen en op zoek te gaan naar mogelijke sponsoring. De afgelopen zes maanden waren voor Xynix Opera bepaald geen sinecure. Overleven we het, of trekken we de stekker eruit?

De 'vaste fondsen' gaven aan dat ze ons niet langer konden ondersteunen, vanwege het structurele karakter. Sponsors zijn nauwelijks benaderbaar, ze steunen liever een bekende sportclub of een beroemd orkest. Het bedenken van 'kleine' projecten voor een muziektheatergezelschap is

buitengewoon lastig en bleek nauwelijks interessant. Een voorstelling als **De Tweeling**, met drie musici en één technicus, is moeilijk te herhalen. We besloten om met Xynix Opera te stoppen wanneer we door geldgebrek geen instrumenten meer live zouden kunnen laten horen – want dat is een van de pijlers van ons gezelschap. Om muzikaal enigszins uit de voeten te kunnen, heb je ten minste drie instrumentalisten nodig en minstens vier zangers. In het jeugdtheatercircuit ben je dan al 'groot'. Menig componist haalt echter zijn neus op voor zo'n klein ensemble.

De blijdschap (en het ongeloof) was groot toen op 2 november het bericht kwam dat de staatssecretaris besloten had om jeugd(muziek)gezelschappen extra te ondersteunen. Acht jaar lang hebben alle kranten en radiostations de vraag gesteld: 'Opera voor kinderen, kan dat wel?' Die vraag wordt inmiddels niet meer gesteld, maar er ligt nog een groot terrein braak. Als meer componisten, schrijvers, ensembles en orkesten zich breder en frequenter inzetten om kinderen (ook in schoolverband) te bereiken, hebben we over twintig jaar publiek in het theater en de concertzalen en bovendien mensen die zout in de pap willen.

In april 2005 bestaat Xynix Opera tien jaar. We zijn van plan dit uitgebreid met het publiek te vieren – en gelukkig is het geen afscheidsfeest!

Niek Idenburg is musicus;

Joke Hoolboom is actrice en regisseur;

Fons Merkies is componist

Cyrano door Xynix Opera
Fotograaf Ben van Duin

